

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

АРИЧ МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ

УДК 658.15:664

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному університеті харчових технологій
Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Говорушко Тамара Андріївна,
Національний університет харчових технологій
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Яценко Володимир Микитович,
Миколаївський національний аграрний
університет Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри обліку і аудиту

кандидат економічних наук, доцент
Волинчук Юлія Вікторівна,
Луцький національний технічний університет
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри економіки та підприємництва

Захист дисертації відбудеться 16 жовтня 2015 р. о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій Міністерства освіти і науки України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68, ауд. А-311.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету харчових технологій Міністерства освіти і науки України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий 15 вересня 2015 року.

В. о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук, професор

Н.С. Скопенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах господарювання одним із ключових фінансових джерел стабільного виробничого процесу, розширеного відтворення, інвестиційного та інноваційного розвитку підприємства є отримані ним фінансово-економічні результати діяльності. Управління даними результатами діяльності підприємств – це комплекс визначення та реалізації відповідних управлінських рішень, спрямованих на забезпечення високоефективного керування відповідними економічними складовими з урахуванням сучасних умов господарювання. Високопрофесійне та науково-обґрунтоване управління фінансово-економічними результатами підприємств є ключовим фактором забезпечення економічно-ефективного розвитку народного господарства в цілому та харчової промисловості України зокрема.

Управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств є досить-таки актуальною темою дослідження серед вітчизняних та зарубіжних вчених економістів. Серед яких ґрунтовні напрацювання були в таких науковців, як Волинчук Ю., Вороніна О., Дікань Л., Дуда С., Жилякова Г., Зінченко О., Кальмук Н., Козак В., Пігуль Н., Скалюк Р., Темчишина Ю., Турило А., Фролова Л., Христич Г., Худа В., Чалапко Л., Ширягіна О., Шмиголь Н., Якопов И., Яремко І., Яценко В., Andrew J., Bendrey M., Gallagher T., Hussey R., Peters T., Rachlin R., Robert H., Van Horne J., Wachowicz J., Walker S., West C. та багато інших. Попри великий обсяг теоретико-методичного матеріалу питання управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств, все ще існує ряд невирішених актуальних проблем. До них можна віднести такі, як, по-перше, недосконалість системи управління результатами та її складових, як в цілому, як цілісного об'єкта, так і у взаємозв'язку із змінними умовами зовнішнього середовища; по-друге, часто необ'єктивність та обмеженість методичного забезпечення оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами; по-третє, низький вітчизняний рівень підготовки менеджерів топ-рівня та допоміжного персоналу, що проявляється, перш за все, у непрофесійності та відхиленні будь-яких інноваційних методів та технологій управління; і, востаннє, складність соціально-економічного та політичного становища України створює відповідні умови для ведення бізнесу, тому якісне та високоефективне управління фінансово-економічними результатами повинно враховувати всі ці негативні фактори і працювати на випередження.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дисертація є складовим елементом науково-дослідних робіт Національного університету харчових технологій за темою: «Вдосконалення фінансового механізму системи АПК в умовах активізації глобалізаційних процесів» (номер державної реєстрації 0112U001652) де автором вдосконалено методичне забезпечення оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами на засадах матричного методу, в тому числі і визначення рівня ефективності управління згідно з концепцією Six Sigma, а також запропоновано стратегії управління фінансово-економічними результатами.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування науково-методичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення управління фінансово-економічними результатами підприємств харчової промисловості. Згідно з поставленою метою в дисертаційній роботі визначено та вирішено наступні **завдання**:

- досліджено сутність, особливості та класифікацію видів фінансово-економічних результатів діяльності підприємств;
- розглянуто управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств як цілісний та системний процес менеджменту суб'єкта господарювання;
- проаналізовано методичне забезпечення аналізу ефективності управління фінансово-економічними результатами підприємств;
- досліджено загальні тенденції фінансово-економічних результатів підприємств молочної промисловості України на галузевому рівні;
- проведено аналіз фінансово-економічних результатів досліджуваних підприємств молочної промисловості України;
- здійснено оцінку ефективності управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств молочної промисловості;
- запропоновано розвиток складових управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств на основі концепції Six Sigma та методики MADIC (DMAIC);
- розроблено стратегії та модель управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств з урахуванням концепції удосконалення управління Six Sigma;
- проведено вибір та обґрунтування стратегій управління фінансово-економічними результатами для досліджуваних підприємств.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств харчової промисловості.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств харчової промисловості.

Методи дослідження. Теоретико-методичну основу дисертаційної роботи становлять методи: *наукового узагальнення* (при визначенні сутності та складових фінансово-економічних результатів і системи управління ними), *історичний* та *системний* (при аналізі світового досвіду з управління фінансово-економічними результатами), *дедукції*, *індукції*, *класифікації*, *порівняння*, *наукової абстракції*, *системного і комплексного аналізу* (при вдосконаленні системи управління фінансово-економічними результатами підприємств молочної промисловості), *економіко-математичного моделювання* та *методи статистики* (при оптимізації оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами суб'єктів господарювання).

Інформаційно-нормативною базою дослідження стали чинні законодавчі та нормативно-правові акти із ключових питань організації, державного регулювання щодо управління фінансово-економічними результатами

діяльності підприємств, дані Державної служби статистики України, офіційні дані бухгалтерської (фінансової) звітності як ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна», ПАТ «Криммолоко», ПАТ «Кременчуцький міськмолокозавод», ПАТ «Херсонський маслозавод», ПАТ «Чернігівський молокозавод», а також довідкова інформація, публікації вітчизняних та зарубіжних науковців тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні та обґрунтуванні теоретичних положень та практичних рекомендацій, що дозволяють вдосконалити управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств молочної промисловості. Результати дослідження, що мають наукову новизну полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства, який на відміну від існуючих методик використовує положення концепції Six Sigma, що розширює аналітичні можливості оцінки і дозволяє визначити ефективність за окремими показниками, їх групами та інтегральним показником;

удосконалено:

- теоретичний підхід до управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств шляхом застосування етапів управління відповідно до методики MADIC, що на відміну від вже існуючих підходів дозволяє оптимізувати всю систему та процес управління результатами, використовуючи новітні принципи та складові концепції Six Sigma;

- теоретичний підхід до стратегій управління фінансово-економічними результатами підприємств у контексті визначення та обґрунтування основних та триступневих стратегій управління результатами, що на відміну від вже існуючих стратегій управління дозволяє в загальному реалізувати послідовність вибору основних та триступневих стратегій, які на основі детального аналізу стану ефективності управління фінансово-економічними результатами вказують на необхідне змістовне наповнення цих стратегій;

- підхід до моделювання управління фінансово-економічними результатами підприємств шляхом побудови моделі управління результатами, що збільшує ефективність управлінських дій та дозволяє розглянути процес управління результатами комплексно, поєднуючи в собі вже існуючі елементи управління та принципово нові складові концепції вдосконалення управління на засадах Six Sigma серед яких планування, прогнозування, показники оцінки ефективності управління, стратегії управління, оптимізація та контроль;

набуло подальшого розвитку:

- наукове визначення категорій «фінансово-економічні результати», «управління фінансово-економічними результатами підприємств», а також підходи до класифікації об'єктів управління шляхом розмежування на три концепції, які різняться залежно від показників, процесів та зв'язків, що дає змогу на високому науковому рівні обґрунтовувати їх сутність та характеристики, доповнюючи та удосконалюючи при цьому теорію економічної науки;

– теоретико-методичне обґрунтування системи управління фінансово-економічними результатами діяльності шляхом імплементації особливостей концепції Six Sigma відповідно до складових системи (мета, суб'єкт, об'єкт, функції, завдання, принципи, моделі і методи) та обов'язкових елементів оптимізації (критерії, параметри, математична модель, обмеження) управління, що дозволяє розглядати управління фінансово-економічними результатами як процес оптимізаційних та високоефективних управлінських рішень;

– методичне забезпечення оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами шляхом його розширення ринковим підходом та структуризації існуючих методів оцінки залежно від ступеня наявності повноцінного інформаційного забезпечення з виділенням трьох рівнів – високого, середнього та низького, що дозволяє більш повно реалізувати його прикладні аспекти.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що ключові положення та пропозиції наукового дослідження створюють підґрунтя підвищення якості процесу управління фінансово-економічними результатами підприємств. Використання запропонованих у роботі теоретико-методичних підходів сприятиме зростанню ефективності роботи підприємств харчової промисловості.

Основні результати дисертації прийняті до використання у практичній діяльності ПАТ «Вімм-Білль-Данн Україна» (акт впровадження №3 від 08 квітня 2015 р.) та ПАТ «Чернігівський молокозавод» (акт впровадження №11 від 02 квітня 2015 р.). Окремі теоретичні елементи наукового дослідження застосовуються у навчальному процесі НУХТ під час викладання дисципліни «Фінанси підприємств» (акт впровадження НДР від 19 грудня 2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою, в якій розроблено теоретико-методичні, організаційні та прикладні елементи щодо управління фінансово-економічними результатами підприємств молочної промисловості. Усі наукові результати, що викладені в дисертаційній роботі отримані автором самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та практичні результати дисертації оприлюднено на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених і студентів «Проблеми і перспективи розвитку фінансів, обліку і маркетингу в сучасному середовищі» (Київ, 2012 р.); 79 Міжнародній науковій конференції молодих учених, аспірантів і студентів «Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті» (Київ, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка сьогодення: актуальні питання і інноваційні аспекти» (Київ, 2013 р.); XXIV Міжнародному Колоквіуму Інституту CEDIMES (Київ, 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених і студентів «Сучасні проблеми розвитку підприємств харчової промисловості: теорія та практика» (Київ, 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку підприємств харчової промисловості» (Київ, 2014 р.); 80 Міжнародній науковій конференції

молодих учених, аспірантів і студентів «Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті» (Київ, 2014 р.); XVII Международной научно-практической конференции «Современные технологии сельскохозяйственного производства» (Республіка Білорусь, Гродно, 2014 р.); Міжнародній науковій конференції «Нові ідеї в харчовій науці – нові продукти харчовій промисловості» (Київ, 2014 р.); 81 Міжнародній науковій конференції молодих учених, аспірантів і студентів «Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті» (Київ, 2015 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку підприємств харчової промисловості» (Київ, 2015 р.); X Международной научно-практической конференции «Техника и технология пищевых производств» (Республіка Білорусь, Могильов, 2015 р.).

Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 22 наукові праці, з них 9 статей, в тому числі 6 у фахових та 2 у міжнародних виданнях, монографія у співавторстві та 12 тез доповідей, з яких 17 праць підготовлено одноосібно.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту дисертації становить 192 сторінки. Дисертаційна робота включає в себе 68 таблиць, 17 рисунків, список використаних літературних джерел із 199 найменувань та 20 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету і завдання, предмет, об'єкт, методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, їх апробацію.

У першому розділі «**Теоретичні засади управління фінансово-економічними результатами**» на основі аналізу теоретико-методичних положень вітчизняних і зарубіжних вчених систематизовано теоретичні підходи до управління фінансово-економічними результатами підприємств. На основі узагальнення поглядів науковців на категорію «фінансово-економічні результати» встановлено, що це результати діяльності підприємства за певний період, що утворюється у формі економічної вигоди (втрати) у грошовому чи товарному вигляді та характеризують ефективність діяльності суб'єкта господарювання. Обґрунтовано, що економічним результатом є чистий дохід, а фінансовим – чистий прибуток (збиток) підприємства.

Розвиваючи теорію визначення результатів підприємства залежно від зацікавлених осіб, пропонуємо поділяти фінансово-економічні результати наступним чином. По-перше, це результати, в яких зацікавлені особи (суб'єкти) внутрішнього середовища підприємства, тобто результат для власників, топ-менеджерів, робітників тощо; по-друге, результати, в яких зацікавлені особи (суб'єкти) зовнішнього середовища, тобто результат для держави, кредиторів, позичальників, споживачів, постачальників, конкурентів тощо.

Критичний аналіз трактувань науковців досліджуваного поняття «управління фінансово-економічними результатами підприємства» дозволив розглядати його як процес цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на об'єкти управління результатами підприємства для досягнення конкретної мети та виконання завдань управління, використовуючи при цьому функції управління та дотримуючись принципів ефективного управління.

Встановлено, що до системи управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств входять такі структурні елементи, як суб'єкт, об'єкт, теоретико-методичне забезпечення (функції, завдання, принципи, моделі та методи), мета та цілі управління результатами. Запропоновано трактувати об'єкти управління відповідно до трьох концепцій залежно від показників (абсолютні та відносні показники: доходи, витрати, структурне співвідношення їх елементів, обсяг власного капіталу, інвестиції, кредити, обсяг виготовленої продукції, прибуток, собівартість, рентабельність тощо), процесів (процеси формування, розподілу використання фінансово-економічних результатів діяльності підприємства) та зв'язків (прямі та зворотні, вертикальні та горизонтальні зв'язки, що поєднують всі елементи управління фінансово-економічними результатами в єдину систему), що дає змогу підвищити наукову обґрунтованість їх сутності та основних характеристик.

З'ясовано, що наявність багатьох методів оцінки ефективності управління ще не означає можливість та доцільність їх використання для оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами. Тому, залежно від рівня наявності розробленої методики комплексної оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами, ми пропонуємо, зазначені методи розділяти, присвоюючи високий, середній та низький рівень.

Встановлено необхідність визначення та включення до методичного забезпечення ринкового підходу оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами. Відповідно до якого аналізуються ринкові позиції підприємства, частка ринку, дохід на акцію, дивіденд на акцію, коефіцієнт котирування акцій, ціна акції, дивідендна дохідність акції та інші показники ринкової активності підприємства. Підхід характеризує ефективність управління фінансово-економічними результатами, перш за все, у середньо- та довгостроковому періодах залежно від необхідного часу для результативного впливу на відповідні критерії оцінки ефективності. Використання даного підходу дозволить зробити процес оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами більш вичерпним. Особливо це відчутно в умовах ринкової економіки. При цьому вибрані критерії ефективності орієнтовані на досягнення довгострокових цілей підприємства.

У другому розділі **«Аналіз фінансово-економічних результатів підприємств молочної промисловості України»** з метою дослідження фінансово-економічних результатів діяльності підприємств харчової промисловості проаналізовано динаміку та структуру результатів на рівні

молочної промисловості України, а також окремих суб'єктів господарювання, серед яких ПАТ «Вім-Білл-Данн Україна», ПАТ «Криммолоко», ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», ПАТ «Херсонський маслозавод», ПАТ «Чернігівський молокозавод».

Протягом 2008-2012 років молочна промисловість України характеризувалась неоднозначною динамікою розвитку. Так, кількість суб'єктів господарювання галузі весь час змінювалась, коливаючись від 441 підприємства у 2011 році до 467 – у 2012 році. При цьому, чистий дохід (економічний результат) за 2008-2012 роки постійно зростав із 19613,7 млн. грн. на початку періоду аналізу, до 30300,9 млн. грн. – в кінці. Фінансовий результат характеризувався чистим збитком перші чотири роки дослідження. Найвище його значення становило 1639,1 млн. грн. у 2008 році, а тільки у 2012 році фінансовий результат був позитивним – чистий прибуток зафіксовано в розмірі 823,3 млн. грн.

Аналіз фінансово-економічних результатів окремих підприємств харчової промисловості України також показує досить-таки різну їх динаміку (табл. 1).

Таблиця 1

Фінансово-економічні результати окремих підприємств молочної промисловості України за 2008-2012 роки

Суб'єкт економіки	Рік	тис. грн.				
		2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік
ПАТ «Вім-Білл-Данн Україна»	чистий дохід	828395	654688	961579	1060789	1259398
	чистий прибуток (збиток)	-60295	-19292	-32452	-20176	1932
ПАТ «Криммолоко»	чистий дохід	142362	114695	98591	69441	54067
	чистий прибуток (збиток)	393	-1323	-103	-10749	-15259
ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»	чистий дохід	250931	218426	282554	332948	418390
	чистий прибуток (збиток)	-10048	13338	6739	27603	51954
ПАТ «Херсонський маслозавод»	чистий дохід	33749	37051	63767	47822	55413
	чистий прибуток (збиток)	2050	833	2742	147	183
ПАТ «Чернігівський молокозавод»	чистий дохід	82642	90130	110332	115950	127239
	чистий прибуток (збиток)	-1540	10173	-43210	13327	8059

В цілому динаміка фінансово-економічних результатів кожного із п'яти підприємств харчової промисловості підтверджує і різні темпи зміни вказаних показників. Так, для ПАТ «Чернігівський молокозавод», ПАТ «Херсонський маслозавод», ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та ПАТ «Вім-Білл-Данн Україна» характерне практично постійне зростання чистого доходу протягом 2008-2012 років. На ПАТ «Криммолоко» економічний результат, навпаки був спадним.

Аналіз фінансових результатів вибраних підприємств показує переважання чистого збитку на ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна» та ПАТ «Криммолоко», переважання чистого прибутку – на ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та ПАТ «Чернігівський молокозавод». Абсолютно додатній фінансовий результат характерний тільки на ПАТ «Херсонський маслозавод».

Проведено оцінку ефективності управління фінансово-економічними результатами на досліджуваних підприємствах на основі матричного методу. Встановлено, що найвищий рівень ефективності характерний для ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», де інтегральний показник оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами $I_{\Pi} = 1,285$ та коефіцієнт рангової кореляції Спірмена $K_C = 0,649$, що говорить про інтенсивні зміни процесу управління результатами та високу якість управлінських дій менеджменту. Найнижчий рівень ефективності управління фінансово-економічними результатами було зафіксовано на ПАТ «Криммолоко», де $I_{\Pi} = -4,071$, $K_C = -0,529$. Матричний метод дає змогу оцінити кожен із складових та показників оцінки, що розширює діапазон аналітичних можливостей та робить процес оцінки більш об'єктивним та науково-обґрунтованим.

Третій розділ дисертаційної роботи **«Перспективи вдосконалення управління фінансово-економічними результатами підприємств молочної промисловості»** спрямований на пошук шляхів удосконалення управління фінансово-економічними результатами суб'єктів господарювання.

Встановлено, що доцільно для удосконалення управління фінансово-економічними результатами буде використати концепцію Six Sigma. Її можна розглядати як систему менеджменту направлену на досягнення стійкого лідерства в бізнесі, а також як мету в області оптимізації діяльності, яка прямує до досконалості. Управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств пропонується здійснювати згідно з вдосконаленою методикою MADIC, що передбачає реалізацію чотирьох послідовних етапів управління (вимірювання та аналіз, визначення цілей, вдосконалення, контроль).

Відповідно до запропонованого методичного підходу до оцінки ефективності згідно із концепцією Six Sigma передбачається визначення критеріального показника оцінки ефективності E_{SS} , що є принципово новим та вперше використовується у такій якості. Критеріями даного показника є значення від 1 до 6, де 1 найнижча ефективність управління або рівень (частка) неефективності в управлінні дорівнює 69 %, а 6 – найвища, де вказаний рівень (частка) становить 0,00034 %.

Розрахунок E_{SS} здійснюється для складових процесу управління і в цілому для системи управління фінансово-економічними результатами. Визначення рівня ефективності управління передбачається на основі значень інтегрального показника, коефіцієнта кореляції. Крім цього, E_{SS} можна обраховувати і в структурі інтегрального показника оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами.

Удосконалено підхід до моделювання управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств харчової промисловості відповідно до концепції Six Sigma (рис. 1).

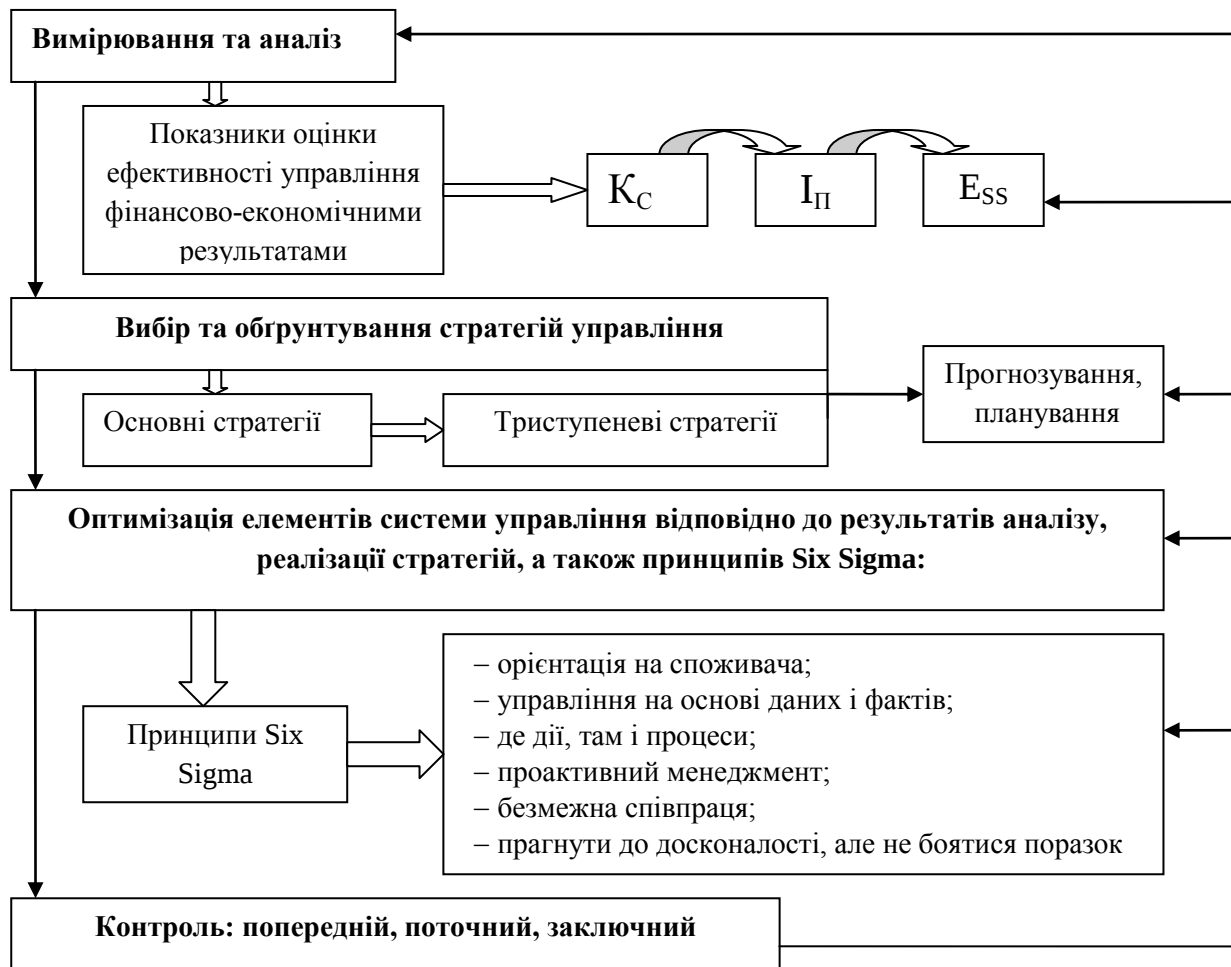

Рис. 1. Підхід до моделювання управління фінансово-економічними результатами підприємства відповідно до концепції Six Sigma

Підхід до моделювання управління результатами підприємств дозволяє в цілому відтворити удосконалений процес управління фінансово-економічними результатами, поєднуючи в собі етапи методики MADIC концепції Six Sigma, показники оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами, основні та триступеневі стратегії управління, принципи Six Sigma, планування та прогнозування.

Важливим елементом високоефективної імплементації стратегій управління фінансово-економічними результатами є взаємодія основних і триступеневих стратегій, а також зворотній зв'язок, який показує необхідність врахування змін від реалізації стратегій у процесі подальшого їх застосування на підприємстві. У структурі основних стратегій управління визначено п'ять їх видів, що, на нашу думку, дає змогу розглянути процес управління фінансово-економічними результатами цілісно та підібрати відповідну стратегію управління для всіх підприємств (табл. 2).

Таблиця 2

Основні стратегії управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств

Назва стратегії	Критерії вибору	Характеристика
«Підтримка рівня максимальної ефективності: стабільність та розвиток»	Ефективність управління є найвищою: $K_C = 1$; $I_{\Pi} > 1$; фінансовим результатом є чистий прибуток	Дана стратегія передбачає підтримання та покращення дійсних показників діяльності підприємства, що забезпечують максимальну ефективність управління фінансово-економічними результатами. Враховуючи позитивні темпи функціонування підприємства, доцільно досліджувати та розвивати нові перспективні напрями роботи, а також активізувати інноваційно-інвестиційні види діяльності, використовуючи при цьому всі можливості ринкового середовища
«Підтримка рівня ефективності: перехід від збитку до прибутку»	Ефективність управління є майже найвищою: $K_C = 1$; $I_{\Pi} > 1$; фінансовим результатом є чистий збиток	Ключовим елементом даної стратегії є ліквідація негативного фінансового результату – чистого збитку, що в свою чергу передбачає оптимізуючий вплив на проміжні показники формування фінансово-економічних результатів діяльності підприємства
«Прямуювання до високого рівня ефективності управління»	K_C та I_{Π} , або два разом не відповідають умовам високого рівня управління ($0 < K_C \leq 1$ та/або $0 < I_{\Pi} < 1$; та/або $I_{\Pi} \geq 1$); фінансовим результатом може бути як чистий прибуток, так і збиток	Виконання стратегії ставить перед собою цілі впливу на ті величини інтегрального показника оцінки ефективності управління (I_{Π}) індекси росту яких показують негативні значення; а також на показники фактичних рядів динаміки, зміна яких веде до співпадання рангів фактичного та нормативного рядів, тобто $K_C = 1$
«Усунення недоліків управління»	1) $I_{\Pi} > 0$; $-1 \leq K_C \leq 0$; або 2) $I_{\Pi} \leq 0$; $K_C > 0$	Стратегія передбачає ліквідацію тих значень системи оцінки ефективності, що показують надто негативні значення. Передбачається, що один з параметрів оцінки ефективності управління (I_{Π} , K_C) показує від'ємні значення
«Ва-банк: все або нічого»	Ефективність управління знаходиться на дуже низькому рівні ($-1 \leq K_C \leq 0$; $I_{\Pi} \leq 0$), але на підприємстві наявні можливості для успішної реалізації різних господарських програм	Ставляться задачі реалізації всіх можливих заходів, при чому, найбільш ризикових для підвищення ефективності управління фінансово-економічними результатами та досягнення місії та цілей створення. Основною умовою є наявність в розпорядженні даного суб'єкта господарювання виробничих потужностей та управлінського персоналу для виконання поставлених перед ними завдань виходу з кризи управління результатами підприємства

З метою деталізації управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств розроблено триступеневі стратегії управління, які побудовані на основі відповідних значень складових груп інтегрального показника оцінки ефективності управління. До них належать «Результатні», «Витратні» та «Ресурсні», кожна з яких поділяється ще на два відповідні підвиди: «Результати-Витрати-Ресурси» та «Результати-Ресурси-Витрати»;

«Витрати-Результати-Ресурси» та «Витрати-Ресурси-Результати»; «Ресурси-Результати-Витрати» та «Ресурси-Витрати-Результати».

Встановлено, що залежно від значень показників оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами тільки для ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» обґрунтовано стратегію «Прямуювання до високого рівня ефективності управління», а для ПАТ «Криммолоко» – «Ва-банк: все або нічого». Решта трьом підприємствам доцільно проводити стратегію «Усунення недоліків управління». Для ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна» обґрунтовано стратегію «Усунення недоліків управління», тому що відповідає вимогам, де $I_{\Pi} < 0$ ($I_{\Pi} = -1,091$), що показує низьку ефективність, а $0 < K_C < 1$ ($K_C = 0,329$) характеризує часткове неспівпадання рангів фактичного та нормативного динамічних рядів.

Визначено та обґрунтовано триступеневі стратегії управління фінансово-економічними результатами для кожного із п'яти підприємств молочної промисловості. Вибір та обґрунтування триступневих стратегій для ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна» наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Обґрунтування триступневих стратегій управління результатами на основі послідовності впливу на структурні елементи показників I_{Π} згідно з критеріями $\Delta I_{\text{ФМН}}$ та E_{SS} на ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна»

№ п/п	Відповідно до значень основних критеріїв вибору та обґрунтування стратегій управління фінансово-економічними результатами							
	1) відхилення 15 показників I_{Π} ($\Delta I_{\text{ФМН}}$) за 2008-2012 роки				2) рівень ефективності E_{SS} за 2008-2012 роки			
	по групі в цілому		окремо		по групі в цілому		окремо	
	показник	значення	показник	значення	показник	значення	показник	значення
1	Витрати	-0,791	4.3. $I_{\text{ВОА}}$	-1,303	Ресурси	1,247	6.4. $I_{\text{ОАР}}$	1,107
2			6.3. $I_{\text{ВР}}$	-0,649			5.4. $I_{\text{ОАК}}$	1,178
3			5.3. $I_{\text{ВК}}$	-0,421			6.5. $I_{\text{КР}}$	1,456
4	Ресурси	-0,170	5.4. $I_{\text{ОАК}}$	-0,384	Витрати	1,302	6.3. $I_{\text{ВР}}$	1,243
5			6.4. $I_{\text{ОАР}}$	-0,285			4.3. $I_{\text{ВОА}}$	1,299
6			6.5. $I_{\text{КР}}$	0,160			5.3. $I_{\text{ВК}}$	1,365
7	Результати	Дохід	3.2. $I_{\text{ДВ}}$	-0,076	Результати	Прибуток	6.1. $I_{\text{РРС}}$	1,117
8			5.2. $I_{\text{ДК}}$	0,313			5.1. $I_{\text{РК}}$	1,119
9			6.2. $I_{\text{ДР}}$	0,524			4.1. $I_{\text{РОА}}$	1,215
10			4.2. $I_{\text{ДОА}}$	1,127			3.1. $I_{\text{РВ}}$	1,220
11		Прибуток	3.1. $I_{\text{РВ}}$	1,022		Дохід	2.1. $I_{\text{РЧД}}$	1,340
12			2.1. $I_{\text{РЧД}}$	1,026			3.2. $I_{\text{ДВ}}$	1,290
13			5.1. $I_{\text{РК}}$	1,026			4.2. $I_{\text{ДОА}}$	1,390
14			6.1. $I_{\text{РРС}}$	1,031			5.2. $I_{\text{ДК}}$	1,433
15			4.1. $I_{\text{РОА}}$	1,044			6.2. $I_{\text{ДР}}$	1,689

В результаті дослідження встановлено, що тільки для двох підприємств – ПАТ «Криммолоко» та ПАТ «Чернігівський молокозавод», два критерії показали однакові триступеневі стратегії. Для ПАТ «Криммолоко» структура триступневих стратегій за двома критеріями також була однаковою.

Обґрунтовано, що одним із елементів визначення, обґрунтування та реалізації стратегій управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств є різностороння оцінка ефективності такого процесу, що можна здійснювати за допомогою таких показників, як I_{Π} (інтегральний показник оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами), K_C (коефіцієнт рангової кореляції Спірмена), E_{SS} по I_{Π} (рівень ефективності управління за I_{Π} згідно з концепцією Six Sigma), E_{SS} по K_C (рівень ефективності управління за K_C згідно з концепцією Six Sigma) та $\Delta I_{\text{ФМН}}$ (середнє арифметичне відхилення фактичного значення кожного із п'ятнадцяти показників I_{Π} від мінімально необхідного рівня). Крім цього, для підсумкової оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами за всіма показниками доцільно кожному із значень відповідного показника ефективності управління кожного із п'яти вибраних для дослідження підприємств молочної промисловості України присвоїти свій числовий ранг (R) від 1 до 5, де 1 надається тому суб'єкту господарювання на якому ефективність управління за даним показником є найвищою, а 5 – найнижчою, тобто за сумою числових рангів визначиться загальний показник ефективності управління фінансово-економічними результатами.

Відповідно до значень узагальнених рангів найвища ефективність управління фінансово-економічними результатами протягом досліджуваного періоду 2008-2012 років була характерна для ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна» та ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», ранг яких становить 1, дещо нижчу ефективність показали ПАТ «Чернігівський молокозавод» та ПАТ «Херсонський маслозавод», ранги яких відповідно 2 та 3. Найнижча ж ефективність управління результатами серед вибраних підприємств притаманна для ПАТ «Криммолоко».

Доопрацьовано теоретико-методичні засади управління фінансово-економічними результатами, що проявляється в тому, що вперше запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності управління результатами; удосконалено теоретичний підхід до управління фінансово-економічними результатами на основі методики MADIC концепції Six Sigma, запропонованої моделі та стратегій управління результатами; набуло подальшого розвитку наукове трактування категорій «фінансово-економічні результати», «управління фінансово-економічними результатами підприємств», об'єкти управління результатами; доопрацьовано теоретико-методичне обґрунтування системи управління фінансово-економічними результатами діяльності шляхом імплементації особливостей концепції Six Sigma та методичне забезпечення оцінки ефективності управління результатами шляхом його розширення ринковим підходом та структуризації існуючих методів.

ВИСНОВКИ

У дисертації розглянуто теоретичні та практичні аспекти управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств молочної промисловості України в сучасних економіко-правових умовах здійснення господарської діяльності. Тому, на основі проведено дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Проаналізовано точки зору сучасних вчених-економістів, з урахуванням яких набуло подальшого розвитку наукове бачення основного досліджуваного поняття «фінансово-економічні результати», що трактується нами як результати діяльності підприємства за певний період, що утворюється у формі економічної вигоди (втрати) у грошовому чи товарному вигляді, та характеризують ефективність діяльності суб'єкта господарювання.

2. Критичний аналіз управління фінансово-економічними результатами дозволив узагальнити даний об'єкт дослідження та розглядати його процес цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на об'єкти управління результатами підприємства для досягнення конкретної мети та виконання завдань управління, використовуючи при цьому функції управління та дотримуючись принципів ефективного управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства.

3. Досліджено методичне забезпечення оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами та встановлено, що воно характеризується широким набором відповідних методів. Однак, тільки деякі з них мають вагоме теоретичне підґрунтя. Встановлено, що доцільно застосовувати матричний метод оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами з урахуванням концепції вдосконалення управління Six Sigma, який найбільш повно відповідає всім критеріям системи аналізу ефективності управління досліджуваних нами результатів.

4. Проаналізовано динаміку чистого доходу, як складової фінансово-економічних результатів всіх підприємств молочної промисловості України протягом 2008-2012 років. Встановлено, що в цілому динаміка була позитивною, так як він зріс з 982449,2 млн. грн. у 2008 році, до 1453909,9 млн. грн. у кінці періоду аналізу, при цьому темп приросту протягом 2008-2012 років коливався в межах від -13,19 % до 32,2 %. Така ситуація говорить про додатну направленість розвитку більшості суб'єктів господарювання досліджуваної галузі, що, звичайно, створює відповідний вплив на функціонування всієї економіки країни.

5. З метою аналізу динаміки фінансового результату досліджено чистий прибуток (збиток) підприємств молочної промисловості України протягом 2008-2012 років. Встановлено, що протягом більшості років досліджуваного періоду він був негативним, однак простежувалася позитивна тенденція його зміни. Так, молочна промисловість України у 2008 році також отримала фінансовий результат у вигляді чистого збитку в сумі 1639,1 млн. грн., а вже протягом наступних чотирьох років прибуток збільшився на 935,3 млн. грн.

(+290,83 %) і у 2012 році чистий прибуток становив 823,3 млн. грн., при цьому зростання становило 2462,4 млн. грн., що відповідає 150,23 %. Серед причин збитковості основними були посилення залежності внутрішніх цін на ринку молока і молочних продуктів України від світових; світова фінансова криза та низька купівельна спроможність населення; недосконалість податкового законодавства; моральний та фізичний знос обладнання; ріст закупівельних цін на сировину та матеріали; придбання матеріалів та запчастин, що мають тривалий термін окупності, покращення основних фондів, вкладання коштів в розвиток виробництва тощо.

6. Проведено оцінку ефективності управління фінансово-економічними результатами на основі матричного методу, в результаті якої відповідно до значень інтегрального показника та коефіцієнта рангової кореляції Спірмена найвищий рівень ефективності, що проявляється в інтенсивних змінах процесу управління фінансово-економічними результатами, в цілому за досліджуваний період 2008-2012 років був на ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод», на ПАТ «Чернігівський молокозавод» та ПАТ «Херсонський маслозавод» стан ефективності управління фінансово-економічними результатами згідно із ключовими оціночними параметрами показує різні дані, так відповідно до інтегрального показника ефективність управління є низькою, а значення коефіцієнта Спірмена говорять, що така діяльність має позитивні результати. Дещо гірші показники у ПАТ «Вімм-Білл-Данн Україна» та ПАТ «Криммолоко».

7. Удосконалено управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства шляхом використання концепції Six Sigma, вносить до складу даної системи ефективні інструменти, яким притаманний оптимізаційний характер. Дана концепція може розглядатися як система менеджменту, спрямована на досягнення стійкого лідерства в бізнесі та на виробництво товарів високої якості; як статистичний показник ефективності управління; як ціль в області оптимізації діяльності, яка прямує до досконалості, і ще як система формування ефективної корпоративної культури на підприємстві. В цілому концепція Six Sigma ґрунтується на таких принципах, як орієнтація на споживача, управління на основі даних і фактів, процесний підхід, проактивний менеджмент, безмежна співпраця, прагнення до досконалості.

8. Для розширення та збільшення об'єктивності оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами запропоновано визначати рівень ефективності управління відповідно до концепції Six Sigma, що є принципово новим методом оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами, а в такому контексті застосовується вперше і спрямований на вдосконалення даного процесу, підвищення його наукової обґрунтованості, а також на збільшення інформаційно-аналітичної бази для менеджменту підприємства. Вказаний рівень ефективності управління результатами можна визначати як в цілому за узагальнюючими показниками оцінки ефективності управління, так і за їх складовим, тобто за показниками,

що входять до їх структури, що дає можливість визначити рівень ефективності управління кожним окремим показником.

9. Для досягнення якісного практичного ефекту від удосконалення системи управління фінансово-економічними результатами нами запропоновано та обґрунтовано дві групи стратегій управління результатами – основні та триступеневі, до першої з яких відносяться такі, як «Підтримка рівня максимальної ефективності: стабільність та розвиток», «Підтримка рівня ефективності: перехід від збитку до прибутку», «Прямуювання до високого рівня ефективності управління», «Усунення недоліків управління» та «Ва-банк: все або нічого», після їх вибору та обґрунтування для конкретного підприємства вони повинні переходити до однієї із триступневих стратегій – «Результатної», «Витратної», чи «Ресурсної». За результатами досліджень тільки для ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» була обґрунтована стратегія «Прямуювання до високого рівня ефективності управління», а для ПАТ «Криммолоко» – «Ва-Банк: все або нічого». Для решти трьох підприємств вибрано стратегію «Усунення недоліків управління». Встановлено, що тільки на ПАТ «Криммолоко» та ПАТ «Чернігівський молокозавод» триступеневі стратегії відповідно повністю та частково співпали згідно із значенням їх критеріїв обґрунтування. Всі інші підприємства показали різні триступеневі стратегії.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У монографії:

1. Удосконалення фінансового механізму системи АПК в умовах активізації глобалізаційних процесів. Монографія. / Т. А. Говорушко, В. П. Мартиненко, А. В. Сілакова, Н. І. Климаш та інші /: – Львів «Магнолія 2006», 2015. – 264 с. *Особистий внесок автора: проведено аналіз результативності фінансового механізму підприємств молочної промисловості України (1 д.а.).*

Публікації у наукових фахових виданнях:

2. М. Arych, G. Cherednichenko. Revenue management: the nature and characteristics / М. Arych, G. Cherednichenko // Наукові праці НУХТ. – 2014. – №1 (Том 20). – С. 133 – 137 (0,31 д.а.).

3. Арич М. І. Концептуальні підходи до визначення фінансово-економічних результатів підприємства / М. І. Арич // Економіка і держава. – №7. – 2013. – С. 66 – 69 (0,70 д.а.).

4. Арич М. І. Оцінка ефективності управління фінансово-економічними результатами підприємств за допомогою матричного методу / М. І. Арич // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки: збірник наукових праць. Вип. 26. – Чернівці : БДФЕУ, 2014. – С. 54 – 62 (0,48 д.а.).

5. Арич М. І. Порівняльний аналіз динаміки та структури фінансово-економічних результатів підприємств молочної промисловості України / М. І. Арич // Бізнес Інформ. – 2014. – №2. – С. 181 – 185 (0,51 д.а.).

6. Говорушко Т., Арич М. Теоретичні аспекти сутності управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства / Т. А. Говорушко, М. І. Арич // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2012. – Вип. 11. – Частина 2. – С. 117 – 121 (0,40 д.а.).

7. Арич М. І. Особливості застосування концепції Six Sigma в управлінні фінансово-економічними результатами підприємства / М. І. Арич // Науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка «Економіка і регіон». – Полтава, 2014. – №6. – С. 41 – 46 (0,37 д.а.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

8. Арыч М. И. Методы и подходы анализа эффективности управления финансово-экономическими результатами / М. И. Арыч // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов, 2013. – №8 (86). – Курск. – С. 15 – 18 (0,43 д.а.).

9. Арич М. І. Фінансово-економічні результати підприємств молочної промисловості України / М. І. Арич, О. А. Гнатенко // Ukrainian Food Journal. – 2014. – №1 (Том 3). – С. 9 – 18 (0,57 д.а.).

Статті у інших виданнях:

10. Арич М. І. Система управління фінансово-економічними результатами підприємств / М. І. Арич // Кримський економічний вісник. – №3 (04). – 2013. – С. 12 – 14 (0,43 д.а.).

Тези доповідей та матеріали конференцій:

11. М. Arych. The basic conditions for yield management / тези доп. 79 Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів [«Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ столітті»], 15 – 16 квітня 2013 р. – К. : НУХТ, 2013 р. – Ч. 4. С. 517 – 519 (0,13 д.а.).

12. Арич М. І. Динаміка податкових платежів молочної промисловості до бюджету України / М. І. Арич // тези доп. 80 Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів [«Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ столітті»], 10 – 11 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014 р. – Ч. 3. – С. 355 – 356 (0,12 д.а.).

13. Арич М. І. Економічні результати діяльності підприємств: сутність та характеристика складових / М. І. Арич // тези доп. Міжнародної науково-

практичної конференції [«Економіка сьогодення: актуальні питання і інноваційні аспекти»], 26 – 27 квітня 2013 р. – К. : Київський економічний науковий центр, 2013. ч. 1. – С. 129 – 131 (0,22 д.а.).

14. Арич М. І. Загальна характеристика фінансового стану підприємств молочної промисловості України / М. І. Арич // тези доп. Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів [«Сучасні проблеми розвитку підприємств харчової промисловості: теорія та практика»], 4 – 5 грудня 2013 р. – К. : НУХТ, 2013 р. – С. 489 – 491 (0,15 д.а.).

15. Арич М. І. Матричний метод оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами підприємства / М. І. Арич // тези доп. XXIV Міжнародного Колоквіуму Інституту CEDIMES, Київ (Україна). – 28 жовтня – 3 листопада 2013 р. – К. : НУХТ, 2013. – С. 37 (0,07 д.а.).

16. Арич М. І. Управління податковими платежами як складова системи управління фінансово-економічними результатами підприємств / М. І. Арич // тези доп. Міжнародної наукової конференції [«Нові ідеї в харчовій науці – нові продукти харчової промисловості»], – К. : НУХТ, 2014 р. – С. 855 (0,05 д.а.).

17. Арич М. І. Управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств як системний процес / М. І. Арич // тези доп. Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів [«Проблеми і перспективи розвитку фінансів, обліку і маркетингу в сучасному середовищі»], 25 – 26 жовтня 2012 р. – К. : НУХТ, 2012 р. – С. 129 – 130 (0,10 д.а.).

18. Говорушко Т., Арич М. Основные факторы негативных финансово-экономических результатов предприятий молочной промышленности Украины / Т. А. Говорушко, М. И. Арич // тезисы док. XVII Международной научно-практической конференции [«Современные технологии сельскохозяйственного производства»]. – Гродно : ГГАУ, 2014. – С. 27 – 29 (0,10 д.а.).

19. Говорушко Т. А., Арич М. І. Аналіз світових тенденцій виробництва молока та молочної продукції / Т. А. Говорушко, М. І. Арич // тези доп. Всеукраїнської науково-практичної конференції [«Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку підприємств харчової промисловості»], 24 – 25 квітня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014 р. – С. 122 – 125 (0,18 д.а.).

20. Арич М. І. Критерії вибору та обґрунтування стратегій управління фінансово-економічними результатами підприємств / М. І. Арич // тези доп. II Всеукраїнської науково-практичної конференції [«Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку підприємств харчової промисловості»], 16 – 17 квітня 2015 р. [Електронний ресурс]. – К. : НУХТ, 2015 р. – С. 88 – 90 (0,15 д.а.).

21. Арич М. І. Елементи оптимізації управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємств / М. І. Арич // тези доп. 81 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів [«Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ столітті»], 23 – 24 квітня 2015 р. – К. : НУХТ, 2015 р. – Ч. 3. – С. 347 (0,07 д.а.).

22. Арич М. И. Стратегии управления финансово-экономическими результатами предприятий по методике MADIC (DMAIC) концепции Six Sigma / М. И. Арич // тезисы док. X Международной научн.-техн. конференции [«Техника и технология пищевых производств»], Могилев / Учреждение образования «Могилевский государственный университет продовольствия»; редкол. : А. В. Акулич (отв. ред.) [и др.]. – Могилев : МГУП, 2015. – С. 321 (0,07 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Арич М. І. «Управління фінансово-економічними результатами підприємств харчової промисловості». – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет харчових технологій Міністерства освіти і науки України, Київ, 2015.

Дисертація присвячена дослідженню теоретичних положень та розробленню практичних рекомендацій щодо управління фінансово-економічними результатами підприємства.

Запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства на основі концепції Six Sigma, що дозволяє розширити аналітичні можливості оцінки і дає змогу визначити ефективність за окремими показниками та їх групами. Удосконалено управління фінансово-економічними результатами суб'єктів господарювання у контексті визначення та обґрунтування запропонованих основних та треступневих стратегій управління результатами. Удосконалено наукове визначення досліджуваних категорій «фінансово-економічні результати», «управління фінансово-економічними результатами підприємств» та об'єктів управління на основі розмежування їх на три концепції, які поділяються залежно від показників, процесів та зв'язків, що дає змогу на високому науковому рівні обґрунтовувати їх сутність і характеристики. Доопрацьовано методичне забезпечення оцінки ефективності управління фінансово-економічними результатами підприємств на основі його розширення ринковим підходом оцінки ефективності управління.

Ключові слова: підприємство, управління, фінансово-економічні результати, харчова промисловість, стратегії управління.

АННОТАЦИЯ

Арич М. И. «Управление финансово-экономическими результатами предприятий пищевой промышленности». – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам

экономической деятельности). – Национальный университет пищевых технологий Министерства образования и науки Украины, Киев, 2015.

Диссертация посвящена исследованию теоретических положений и разработке практических рекомендаций по управлению финансово-экономическими результатами предприятия.

Предложен методический подход к оценке эффективности управления финансово-экономическими результатами деятельности предприятия на основе концепции Six Sigma, что позволяет расширить аналитические возможности оценки и позволяет определить эффективность по отдельным показателям и их группами. Оптимизировано подход к управлению финансово-экономическими результатами деятельности предприятий посредством применения этапов управления результатами в соответствии с методикой MADIC (DMAIC) концепции Six Sigma (измерения и анализ, определение целей, оптимизация, контроль).

Усовершенствовано управление финансово-экономическими результатами субъектов хозяйствования в контексте определения и обоснования предлагаемых основних («Поддержка уровня максимальной эффективности: стабильность и развитие», «Поддержка уровня эффективности: переход от ущерба к прибыли», «Движение к высокому уровню эффективности управления», «Устранение недостатков управления» и «Ва-банк: все или ничего») и трехступенчатых («Результатные», «Затратные», «Ресурсные») стратегий управления результатами.

Построена и обоснована модель управления финансово-экономическими результатами деятельности предприятия на основе положений концепции Six Sigma, что повышает эффективность управленческих действий и позволяет рассмотреть процесс управления результатами комплексно, сочетая в себе уже существующие элементы управления и принципиально новые составляющие концепции совершенствования управления концепции Six Sigma.

Проведено научное теоретико-методическое обоснование элементов системы управления финансово-экономическими результатами деятельности путем имплементации особенностей концепции Six Sigma в соответствии с составляющих системы (цель, субъект, объект, функции, задачи, принципы, модели и методы) и обязательных элементов оптимизации (критерии, параметры, математическая модель, ограничения) управления, что повышает эффективность управленческих решений и предоставляет системе управления финансово-экономическими результатами целостного и оптимизационного характера.

Усовершенствована научное определение исследуемых категорий «финансово-экономические результаты», «управление финансово-экономическими результатами предприятий» и объектов управления на основе разграничения их на три концепции, которые подразделяются в зависимости от показателей, процессов и связей, что позволяет на высоком научном уровне обосновывать их сущность и характеристики. Доработано методическое обеспечение оценки эффективности управления финансово-экономическими

результатами предприятий на основе его расширения рыночным подходом оценки эффективности управления.

Осуществлен анализ основных тенденций динамики и структуры финансово-экономических результатов субъектов хозяйствования молочной промышленности Украины, а также пяти выбранных для исследования предприятий отрасли. В результате установлено, что в течение 2008-2012 годов сохранялась неоднозначная динамика исследуемых финансово-экономических результатов с небольшим положительной тенденцией их изменения. Проведена оценка эффективности управления финансово-экономическими результатами деятельности пяти выбранных для исследования предприятий молочной промышленности Украины с помощью матричного метода оценки.

Ключевые слова: предприятие, управление, финансово-экономические результаты, пищевая промышленность, стратегии управления.

SUMMARY

Arych M. I. «Management of financial and economic performance of the food industry». – The manuscript. Thesis for the degree of candidate of economic sciences in specialty 08.00.04 – Economics and Business Management (by economic activity). – National University of Food Technologies, Kyiv, 2015.

This research focuses on the development of theoretical positions and practical recommendations for the management of financial and economic results of the company.

The methodical approach to the assessment of efficiency of financial and economic results of the company based on the concept of Six Sigma, thus extending the analytical capabilities enables the assessment and determine the effectiveness of the individual parameters and their groups. Improved management of financial and economic results of the undertakings in the context of the definition and justification for the proposed three-step basic management strategies and results. Improved scientific definition of the studied categories of "financial and economic results", "management of financial and economic results of enterprises" and object-based management separation of the three concepts, which are divided depending on performance, processes and relationships that enables a high scientific level substantiate their nature and characteristics. Revised methodological support evaluation of the effectiveness of management of financial and economic results of enterprises on the basis of its market expansion approach to evaluating the effectiveness of management.

Key words: business, management, financial and economic performance, food industry, management strategy.